

Psychosocial Factors Related to Organic Farming Behavior to Promote Agritourism Among Farmers in Chachoengsao Province

ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรจังหวัดฉะเชิงเทรา

Piyakamon Mahiwan^{1*}, Worapat Mekkhachorn¹, and Phakphoom Lobdhom¹

ปิยะกมล มหิวรรณ^{1*}, วรภัทร เมฆขจร¹, และ ภาคภูมิ ลอบดม¹

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Rajanagarindra University

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

*Corresponding Author, E-mail: Piyamhw2608@gmail.com

Article Info

■ Received: January 13, 2025

■ Revised: December 27, 2025

■ Accepted: December 30, 2025

■ Available online: December 30, 2025

Abstract

This research was a correlational comparative study based on the foundational framework of the interactionist model. The objectives were to examine the predictive capacity and identify predictors of organic farming behavior to promote agritourism among different types of farmers. The sample in this study consisted of 242 farmers from Chachoengsao Province. Purposive sampling was used to select participants who were willing to participate in the research. The instrument used for variable assessment was the summated rating scale, which demonstrated good reliability with Cronbach's alpha ranging from 0.710 to 0.907. Key findings from multiple regression analysis revealed that a combination of seven variables, categorized into psychosocial traits, situational factors, and psychosocial states, could collectively explain 65.3% of the variance in organic farming behavior to promote agritourism among the overall group. Recommendations for farmers to develop their organic farming practices and promote agritourism included that relevant organizations should help farmers prepare for organic farming, improve farmers' attitudes towards agritourism, and provide more examples of organic farming for agritourism.

Keywords: Agritourism, Interactionism Model, Organic Farming, Psychosocial Factors

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ โดยใช้กรอบแนวคิดพื้นฐานจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณการทำนายและแสวงหาตัวทำนายของพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเกษตรกรประเภทต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 242 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยเครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรคือ แบบวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่า มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอยู่ระหว่าง .710 ถึง .907 ผลการวิจัยที่สำคัญจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มสถานการณ์ และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ รวม 7 ตัวแปร สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 65.3 โดยมีข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนาพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มากขึ้น คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และได้เห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, เกษตรอินทรีย์, ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม, ปัจจัยทางจิตสังคม

บทนำ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ระบบเกษตรกรรมในประเทศไทยได้ถูกผลักดันให้เข้าสู่ระบบการผลิตแบบใหม่ โดยมุ่งเน้นการปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว มีการนำเทคโนโลยีทางการเกษตร อันทันสมัยเข้ามาใช้ทดแทนแรงงานคน และสัตว์ รวมถึงการใช้สารเคมีทางการเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ทางการค้าเพื่อให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ได้รับการยอมรับและได้กลายเป็นกระแสหลักในการผลิต อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเกษตรกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาหลายประการ ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเกิดความเสื่อมโทรม เกษตรกรได้รับผลกระทบจากต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น ผู้บริโภครวมถึงเกษตรกรเองได้รับผลกระทบต่อสุขภาพเนื่องจากต้องรับสารพิษตกค้างเข้าสู่ร่างกาย นำมาซึ่งโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ ดังนั้น ปัจจุบันจึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาระบบการเกษตรแนวทางใหม่ที่มีการปรับรูปแบบการผลิตให้สอดคล้องกับการฟื้นฟูระบบนิเวศและส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้ปัจจัยการผลิตต้นทุนต่ำ หลีกเลี่ยงหรือเลิกใช้สารเคมี และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์จึงเป็นวาระแห่งชาติ ถือเป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งของรัฐบาล เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและระบบการผลิตแบบทั่วไปที่พึ่งพาการใช้สารเคมี ให้มาเป็นการพึ่งพาตนเอง เช่น การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และสารอินทรีย์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เกษตรอินทรีย์ (Organic Farming) เป็นแนวทางและระบบเกษตรกรรมทางเลือกอีกระบบหนึ่งที่ใช้พื้นฐานของหลักการทางนิเวศวิทยา มาประยุกต์กับการเกษตรเพื่อแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม โดยมีจุดประสงค์หลักในการทำการเกษตรแบบยั่งยืน ให้ผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ ก่อให้เกิดการผลิตที่เน้นการผสมผสานเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรในพื้นที่เพาะปลูกให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Kridkajornkornkul, 2019; Gammatantrawet, Susawaengsup, Tongkoom, Chatsungnoen, Leelapattana, Sitthikun, Dangtungee, & Bhuyar, 2023)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agritourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำทรัพยากรที่มีอยู่ มาทำให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดรายได้ต่อเกษตรกรและชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรถือเป็นกิจกรรมการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม เรียนรู้ผลแห่งความสำเร็จ สร้างความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น (Leksuma, Chuamuangphan, Rungmanee, Sroiraya, Pongma, & Thetruang, 2020; Sangwan, Keawnet, & Saokham, 2023)

ปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรเกษตร เช่น ในการส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรธรรมชาติมักจะไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากการเป็นผลิตที่มีรายได้ไม่มากพอที่จะสามารถจูงใจเกษตรกรได้ จึงมีการส่งเสริมให้การทำเกษตรกรรมรูปแบบดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถตอบสนองทั้งรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรเกษตร และมีผลต่อเรื่องจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วย การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกิจกรรมหนึ่งในกระบวนการพัฒนาชุมชน หรือการพัฒนาชนบท เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการจัดสรรผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับในปัจจุบันต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทั้งเครื่องจักรและสารเคมี เกษตรกรจึงต้องพยายามหารายได้เพิ่มขึ้น (Somsirivarangkool, 2022) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหาวิธีเพิ่มช่องทางการตลาดให้แก่สินค้าการเกษตร โดยการผนวกการเกษตรและการท่องเที่ยวเข้าด้วยกันภายใต้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามชุมชนที่มีอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ

และในกรณีที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นเป็นพื้นที่ที่มีการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ด้วยแล้ว ก็จะต้องสร้างความน่าสนใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวได้ไปเยี่ยมชมและอุดหนุนสินค้าเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้เกษตรกรมีทางเลือกในการสร้างรายได้มากขึ้น

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกงไหลผ่าน บางส่วนเป็นที่ราบลูกฟูก และพื้นที่ป่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนมะม่วง สวนมะพร้าว เลี้ยงไก่ไข่ กุ้ง หมู เป็ด เลี้ยงปลากัด มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เช่น วัดโสธรวรารามวรวิหาร วัดสมานรัตนาราม อุทยานพระพิฆเนศ ตลาดบ้านใหม่ 100 ปี ที่สามารถสร้างจุดเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวได้ ประกอบกับมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ใกล้กับกรุงเทพมหานคร สนามบินสุวรรณภูมิ และเมืองพัทยา (Chachoengsao Provincial Office, 2024) ดังนั้น เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ประกอบกับศักยภาพของจังหวัดที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อแสวงหาปัจจัยทางจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดังกล่าว โดยใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมเป็นพื้นฐานในการวิจัย เพราะพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยที่สำคัญ เช่น จิตใจของบุคคล สถานการณ์ภายนอก อีกทั้งการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังมีไม่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาตัวแปรที่สำคัญต่อการกระทำพฤติกรรม เช่น ความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

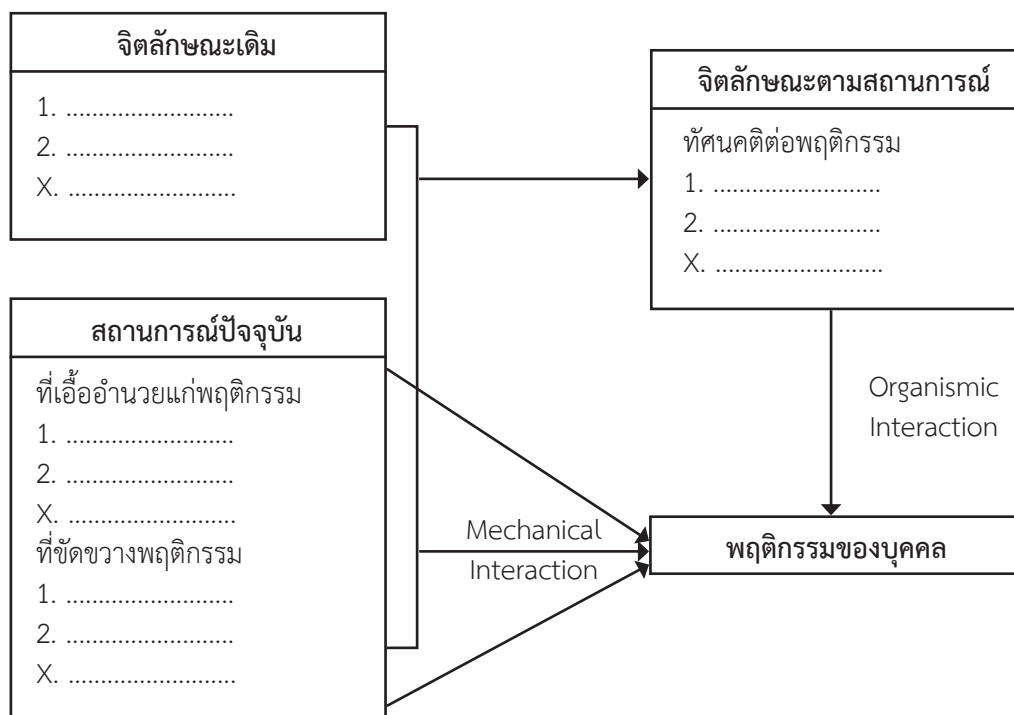
1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. เพื่อศึกษาปริมาณการทํานาย และแสวงหาตัวทำนายของพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเกษตรกรประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลัง

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยนี้ได้ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) โดย Magnusson และ Endler ซึ่งเป็นรูปแบบทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในด้านต่าง ๆ ที่เกิดจากสาเหตุด้านจิตใจ ด้านสถานการณ์ และสาเหตุที่เป็นอิทธิพลร่วมกันระหว่างลักษณะของจิตใจและสถานการณ์ของผู้กระทำ (Bhanthumnavin, 2007) รูปแบบทฤษฎีนี้เป็นกรอบความคิดพื้นฐานในการอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นหนึ่งในรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล และเป็นรูปแบบที่ใช้อธิบายถึงความสามารถในการทำนายพฤติกรรมของบุคคล (Chotratanakamol, Bhanthumnavin, Bhanthumnavin, Meekun, Pimthong, & Kleeabbua, 2023, p. 117) รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมอธิบายว่า พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์เกิดจากสาเหตุที่สำคัญ 4 ประการ (Magnusson & Endler, 1977, pp. 18-21) ได้แก่

1. สถานการณ์ปัจจุบัน (Situational Factors) หมายถึง สาเหตุภายนอกที่มีผลต่อบุคคลในการที่จะเอื้ออำนวยหรือขัดขวางพฤติกรรมของบุคคลนั้น
2. จิตลักษณะเดิม (Psychological Traits) หมายถึง สิ่งที่อยู่ในตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งพัฒนามาจากการถ่ายทอดจากสถาบันที่สำคัญทางสังคม
3. จิตลักษณะเดิมร่วมกับสถานการณ์ หมายถึง ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical Interaction) ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกัน
4. จิตลักษณะตามสถานการณ์ (Psychological States) หมายถึง จิตที่แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์

แวดล้อม ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล (Organismic Interaction) โดยลักษณะทางจิตของบุคคลในปัจจุบันจะได้รับอิทธิพลจากสถานการณ์ภายนอก ส่งผลให้สภาพจิตใจของบุคคลเปลี่ยนไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ได้รับ และจะส่งผลถึงพฤติกรรมของบุคคลที่เปลี่ยนไปด้วย (รายละเอียดดังภาพ 1)

ภาพ 1 รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model)

ที่มา: Bhanthumnavin (2007, p. 90)

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดกลุ่มตัวแปรและกรอบแนวคิดการวิจัย และได้ดำเนินการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกลุ่มตัวแปร กรอบแนวคิดการวิจัย และสมมติฐานการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: ความหมาย และวิธีวัด

พฤติกรรม คือการกระทำหรือการตอบสนองของมนุษย์ต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง หรือมีสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ โดยการกระทำหรือการตอบสนองนั้นเป็นไปโดยมีจุดมุ่งหมายและเป็นไปอย่างใคร่ครวญแล้ว หรืออาจเป็นไปอย่างไม่รู้สึกรู้ตัว หรือไม่ว่าบุคคลจะสามารถสังเกตการณ์กระทำหรือการตอบสนองนั้นได้หรือไม่ก็ตาม Bhanthumnavin (1995) ได้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ และพฤติกรรมการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนเข้มแข็ง ตามทฤษฎีต้นไม้งจริยธรรม ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรมหลากหลายประเภท เช่น พฤติกรรมความรับผิดชอบ พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับการทำการเกษตรอินทรีย์นั้น ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาประการหนึ่ง เพราะเกษตรอินทรีย์คือการทำการเกษตรด้วยกรรมวิธีทางธรรมชาติ เน้นการสร้างสมดุลของระบบนิเวศและความยั่งยืน ปฏิเสธการใช้สารเคมีรวมถึงผลผลิตที่ได้มาจากการตัดต่อพันธุกรรม (GMOs) โดยมีวัตถุประสงค์หนึ่งเพื่อฟื้นฟูและรักษาสมดุลของธรรมชาติให้มากที่สุด (Agricultural Research Development Agency, 2020) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม โดยมุ่งเน้นไปที่การท่องเที่ยวในพื้นที่เกษตรกรรม เช่น สวนผลไม้ ฟาร์มเกษตร ฟาร์มปศุสัตว์ ตัวอย่าง

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ การเก็บผลไม้ การขี่ม้า การศึกษากระบวนการทำไวน์ (Thailand Convention & Exhibition Bureau, 2020)

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ พฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การกระทำของเกษตรกรที่ทำการเกษตรด้วยวิถีทางธรรมชาติ ไม่ใช้สารเคมี ใส่ใจต่อผู้บริโภค และสามารถนำไปสู่การจัดการพื้นที่เกษตรกรรมของตนเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยวัดด้วยแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่า (Summated Rating Scales) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นใหม่จากการทบทวนวรรณกรรม แต่ละข้อมีมาตราประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อ 2 ลักษณะ คือ 1) ข้อความทางบวก เป็นประโยคที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา หรือเป็นการกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ซึ่งเรียงจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” และ 2) ข้อความทางลบ เป็นประโยคที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา หรือเป็นการกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยให้คะแนนจาก 1 ถึง 6 ซึ่งเรียงจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาก

กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน คือ หมายถึง เกษตรกรที่มีความสามารถในการคาดการณ์ไกล เล็งเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะก่อประโยชน์ให้กับตนเองในอนาคต รวมทั้งมีความสามารถในการควบคุมบังคับตนเองให้รู้จักการอดได้รอได้ เพื่อรอรับผลประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่าหรือสำคัญกว่าในอนาคต โดยมีความเชื่อว่าตนสามารถกระทำให้เกิดผลตามต้องการได้ แล้วใช้ความพยายามในการมีพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากนี้ ยังรวมถึงสามารถควบคุมผลที่จะเกิดกับตนได้มาก วัดด้วยแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่า โดยใช้แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ของ Bhanthumnavin (2015) แต่ละข้อมีมาตราประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก เพราะความสามารถในการคาดการณ์ถึงอนาคตของตนเอง จนเกิดเป็นพฤติกรรมในการควบคุมตนเองได้นั้น ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญประการหนึ่งของเกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากการประมวลเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะเดิมด้านลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนั้น พบว่ามีผู้ที่ศึกษาตัวแปรดังกล่าวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น Praneetvatakul (2017) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมป้องกันการรับและแพร่โรคในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นตัวทำนายที่สำคัญ เมื่อรวมกับตัวแปรตัวอื่น ๆ สามารถทำนายพฤติกรรมป้องกันการรับและแพร่โรคในสถานที่สาธารณะในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 39.2

2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง เกษตรกรที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการที่จะกระทำการสิ่งใดให้สำเร็จจุลวงไปตามจุดประสงค์ที่คาดหวังไว้ โดยใช้ความเพียรพยายามอย่างไม่ย่อท้อ ซึ่งต้องมีการวางแผนในการทำงานให้เหมาะสมกับความสามารถและศักยภาพของตนเองได้เป็นอย่างดี วัดด้วยแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่า โดยใช้แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Bhanthumnavin (2015) แต่ละข้อมีมาตราประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก เพราะการที่เกษตรกรจะมีพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้นั้น ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับ การมีความปรารถนาหรือความพยายามที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพของตน จนเกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการที่จะกระทำการในสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องให้บรรลุผลดังที่หวังไว้

จากการประมวลเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะเดิมด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้น พบว่า มีผู้ที่ศึกษาตัวแปรดังกล่าวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น Polsaen (2012)

ได้ศึกษาจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนา ในโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิขวัญข้าว พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญ เมื่อรวมกับตัวแปรอื่น ๆ สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 57.4 และสามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 62.4 หมายความว่า ชาวนาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเป็นผู้มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาและมีพฤติกรรมสุขภาวะทางสังคมที่ดีมากด้วย

กลุ่มตัวแปรสถานการณ์กับพฤติกรรมการทำงานอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและเครือข่าย หมายถึง เกษตรกรที่รับรู้หน่วยงานและเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ มากน้อยเพียงใด เพื่อให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์หรือทำกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วัดด้วยแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นใหม่จากการทบทวนวรรณกรรม และบางส่วนปรับจากแบบวัดการสนับสนุนจากภาครัฐและผู้นำชุมชน ของ Kowthaworn (2006) และแบบวัดการสนับสนุนจากองค์กร ของ Polsaen (2012) เพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ แต่ละข้อมีมาตราประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและเครือข่ายมาก เพราะการที่เกษตรกรที่จะทำเกษตรแบบอินทรีย์ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการส่งเสริม ช่วยเหลือ และแก้ปัญหา

จากการประมวลเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและเครือข่าวนั้น พบว่า มีผู้ที่ศึกษาตัวแปรดังกล่าวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น Phalaho, Yupas, & Phosing (2022) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรกลุ่ม Green Famer จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคมเมื่อรวมกับปัจจัยอื่น ๆ สามารถทำนายความสำเร็จต่อการดำเนินงานของเกษตรกรกลุ่ม Green Famer จังหวัดกาฬสินธุ์ได้ร้อยละ 61.50

2. การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง เกษตรกรที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา จากสื่อต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ และจากการบอกเล่าของหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ วัดด้วยแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นใหม่จากการทบทวนวรรณกรรม และบางส่วนปรับจากแบบวัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ของ Polsaen (2012) เพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ แต่ละข้อมีมาตราประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาก เพราะการเปิดรับข่าวสารด้านการทำเกษตรอินทรีย์ คือกระบวนการส่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการรณรงค์ให้ทำเกษตรอินทรีย์ โดยผ่านช่องทางสื่อสารมวลชน เพื่อสร้างความรู้และทัศนคติให้กับเกษตรกรในฐานะผู้รับสาร

จากการประมวลเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ด้านการได้รับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น พบว่า มีผู้ที่ศึกษาตัวแปรดังกล่าวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น Polsaen (2012) ศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์เป็นตัวทำนายที่สำคัญเป็นอันดับแรก เมื่อรวมกับ ตัวแปรอื่น ๆ สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 62.4 หมายความว่า ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มากเป็นผู้มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีมากด้วย

3. การเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง เกษตรกรที่ได้เห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการศึกษาดูงาน การฝึกอบรม จากคนที่รู้จัก เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้เกษตรกรมีพฤติกรรมการทำงานอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วัดด้วยแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นใหม่จากการทบทวนวรรณกรรม และบางส่วนปรับจากแบบวัดการเห็น

แบบอย่างเกษตรกรอินทรีย์ ของ Kowthaworn (2006) เพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่เห็นแบบอย่างการทำ เกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาก เพราะการที่เกษตรกรจะมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้นั้น ส่วนหนึ่ง ย่อมขึ้นอยู่กับว่ามีแบบอย่างหรือได้เห็นแบบอย่างที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรอินทรีย์หรือการทำกิจการท่องเที่ยว เชิงเกษตร เกษตรกรที่เห็นแบบอย่างเหล่านี้จะส่งผลให้มีพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยว เชิงเกษตรได้

จากการประมวลเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ด้านการเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น พบว่า มีผู้ที่ศึกษาตัวแปรดังกล่าวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น Polsaen (2012) ศึกษาพบว่า การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์เป็นตัวทำนายที่สำคัญ เมื่อรวมกับตัวแปรอื่น ๆ สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 43.7 และสามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 62.4 ซึ่งหมายความว่า ชาวนาที่ เห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์มาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณและมีพฤติกรรมการมี สุขภาวะทางสังคมที่ดีมากด้วย

กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงเกษตร

1. ทศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง เกษตรกรที่เกิดความรู้เชิงประเมินค่า และความรู้สึเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ ส่งผลให้เกษตรกรมีความพอใจ และมีความพร้อมที่จะมีพฤติกรรม การทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วัดด้วยแบบวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยได้สร้าง ขึ้นใหม่จากการทบทวนวรรณกรรม และบางส่วนปรับจากแบบวัดทัศนคติต่อเกษตรอินทรีย์ ของ Kowthaworn (2006) และแบบวัดทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของ Polsaen (2012) เพื่อให้ เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ตอบที่ได้คะแนน จากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาก เพราะการที่เกษตรกรจะมีพฤติกรรมการทำ เกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้นั้น ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับความเห็นประโยชน์ มีความพึงพอใจ หรือมีแรงจูงใจต่อการทำเกษตรอินทรีย์หรือการทำกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งจะส่งผลทำให้เกษตรกรมี ความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมดังกล่าว

จากการประมวลเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะตามสถานการณ์ด้านทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยว เชิงเกษตรนั้น พบว่า มีผู้ที่ศึกษาตัวแปรดังกล่าวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ เช่น Phalaho, Yupas, & Phosing (2022) ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติเมื่อรวมกับปัจจัยอื่น ๆ สามารถ ทำนายความสำเร็จต่อการดำเนินงานของเกษตรกรกลุ่ม Green Famer จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ร้อยละ 61.50

2. ความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง เกษตรกรที่มีความตั้งใจ ที่จะกระทำพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วัดด้วยแบบวัดชนิดมาตรประเมิน รวมค่าที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นใหม่จากการทบทวนวรรณกรรม แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาก สอดคล้องกับ Fishbein & Ajzen (1975, pp. 372-374) ที่ได้อธิบายว่า การกระทำ พฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งจะถูกกำหนดโดยความพร้อมหรือความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ความพร้อมที่ จะกระทำพฤติกรรม (Behavior Intention) ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ความพร้อมหรือความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมถือได้ว่ามีลักษณะ ใกล้เคียงกับพฤติกรรมมากที่สุด เพียงแต่ยังไม่ได้แสดงออกมาในรูปแบบของการกระทำ

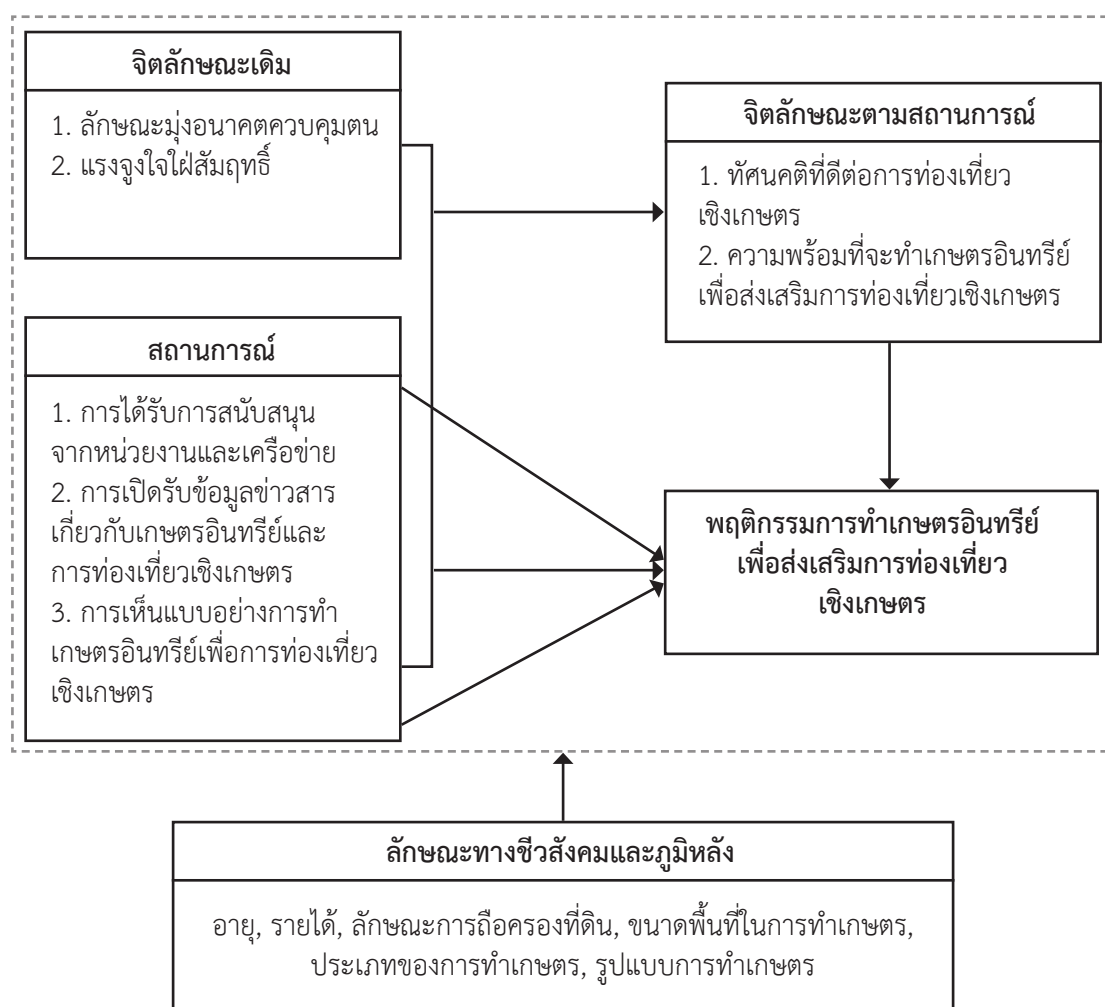
จากการประมวลเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะตามสถานการณ์ด้านทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยว เชิงเกษตรนั้นพบว่า มีผู้ที่ศึกษาตัวแปรดังกล่าวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ เช่น Mekkhachorn, Sriratanasarana, & Kamdee (2023) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุทางจิตลักษณะ ครอบครัว และโรงเรียน ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขอนามัยเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมสุขอนามัยเพื่อป้องกันโรค COVID-19 เป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญ เมื่อรวมกับตัวแปรอื่น ๆ สามารถทำนายพฤติกรรมสุขอนามัยในโรงเรียนในกลุ่มรวม ได้ร้อยละ 34.2 และสามารถทำนายพฤติกรรมสุขอนามัยในชุมชนในกลุ่มรวม ได้ร้อยละ 54.7

ลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ 1) อายุ 2) รายได้ 3) ลักษณะการถือครองที่ดิน 4) ขนาดพื้นที่ในการทำเกษตร 5) ประเภทของการทำเกษตร และ 6) รูปแบบการทำเกษตร

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมและการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย สามารถสร้างกรอบแนวคิดได้ดังภาพ 2

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมและการทบทวนวรรณกรรม สามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้
ตัวทำนายชุดที่ 3 รวมตัวแปรทั้งหมด (กลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มสถานการณ์ และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์) สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้มากกว่าตัวทำนายชุดที่ 1 (กลุ่มจิตลักษณะเดิม และกลุ่มสถานการณ์) หรือชุดที่ 2 (กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์) ตามลำดับ อย่างน้อยร้อยละ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยคัดเลือกจากเกษตรกรผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกหรือมีส่วนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ 1. เครือข่ายเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) แปดริ้ว 2. กลุ่ม Young Smart Farmer จังหวัดฉะเชิงเทรา และ 3. ผู้ที่เข้าร่วมงานประชุมที่สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดฉะเชิงเทราประจำแต่ละอำเภอจัดขึ้น โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากเกษตรกรผู้ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ และได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 254 คน จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบวัดและคัดเลือกแบบวัดที่มีความสมบูรณ์สำหรับดำเนินการวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 242 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือวัดตัวแปร เป็นแบบสอบถามประเมินตนเองที่ใช้สำหรับการวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ คือ แบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่า (Banthumnavin, 2008) โดยแต่ละข้อประกอบด้วยมาตร 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ซึ่งประกอบด้วยแบบวัด 8 ชุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อ 2 ลักษณะ คือ 1) ข้อความทางบวก เป็นประโยคที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา หรือเป็นการกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ซึ่งเรียงจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” และ 2) ข้อความทางลบ เป็นประโยคที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา หรือเป็นการกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยให้คะแนนจาก 1 ถึง 6 ซึ่งเรียงจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ตอบที่ได้คะแนนในแต่ละแบบวัดใดมาก เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะตามแบบวัดนั้นมาก และแบบวัดกลุ่มตัวแปรอิสระด้านชีวสังคมและภูมิหลัง 1 แบบวัด แบบวัดทั้งหมดนี้ได้ดำเนินการหาคุณภาพของแบบวัด โดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด (Content Validity) จากการสร้างข้อคำถามซึ่งได้จากนิยามปฏิบัติการในแต่ละตัวแปรที่มีจำนวนมากกว่าที่จะใช้จริง จากนั้นส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณาว่าข้อคำถามที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาครอบคลุมและสอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา และมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ เพียงใด โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบวัด แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้แบบวัดที่สมบูรณ์ รวมถึงการตัดข้อคำถามที่ไม่มีเนื้อหาครอบคลุมหรือสอดคล้องกับตัวแปรหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาเพื่อนำไปใช้ทดสอบต่อไป จากนั้นได้นำแบบวัดเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ใบรับรอง HE-047-2567 และได้ทดสอบคุณภาพแบบวัดกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ที่มากกว่า .70 ซึ่งคุณภาพของเครื่องมือวัดตัวแปรในงานวิจัยนี้มีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ แบบวัดพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร = .798 แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน = .780 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ = .869 แบบวัดการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและเครือข่าย = .854 แบบวัดการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร = .710 แบบวัดการเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร = .900 แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

= .815 และแบบวัดความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร = .907

ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

0. ฉันมีใจรักในการทำเกษตรอินทรีย์รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบรวม (Enter) และแบบเป็นขั้น (Stepwise) ทำการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) และกลุ่มย่อย (แบ่งตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง) เพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ตัวทำนายหลายตัวในการทำนายตัวถูกทำนายที่ละตัว และใช้เกณฑ์ความแตกต่างของเปอร์เซ็นต์ทำนายที่ ร้อยละ 5 (Cohen, 1992, p. 98) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

ลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1. อายุ มีพิสัยระหว่าง 21 ปี ถึง 78 ปี มีค่าเฉลี่ย 53 ปี และมีความมัธยฐาน 54 ปี โดยใช้ค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งอายุเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) เกษตรกรอายุน้อย (ไม่เกิน 54 ปี) 128 คน (ร้อยละ 52.9) และ 2) เกษตรกรอายุมาก (มากกว่า 54 ปี) 114 คน (ร้อยละ 47.1)

2. รายได้ มีพิสัยระหว่าง 1,000 บาท ถึง 100,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 13,425 บาท และมีความมัธยฐาน 10,000 บาท โดยใช้ค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งรายได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) เกษตรกรรายได้น้อย (เฉลี่ยไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน) 122 คน (ร้อยละ 50.4) และ 2) เกษตรกรรายได้มาก (เฉลี่ยมากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน) 120 คน (ร้อยละ 49.6)

3. ลักษณะการถือครองที่ดิน ได้แก่ 1) เกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง 157 คน (ร้อยละ 64.9) และ 2) เกษตรกรที่ไม่ได้มีที่ดินเป็นของตนเอง (เช่น เช่าที่ดินคนอื่น) 85 คน (ร้อยละ 35.1)

4. ขนาดพื้นที่ในการทำเกษตร มีพิสัยระหว่าง 0.5 ไร่ ถึง 100 ไร่ มีค่าเฉลี่ย 15.32 ไร่ และมีความมัธยฐาน 10 ไร่ โดยใช้ค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งขนาดพื้นที่เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) เกษตรกรที่มีที่ดินน้อย (ไม่เกิน 10 ไร่) 126 คน (ร้อยละ 52.1) และ 2) เกษตรกรที่มีที่ดินมาก (มากกว่า 10 ไร่) 116 คน (ร้อยละ 47.9)

5. ประเภทของการทำเกษตร ได้แก่ 1) เกษตรกรทำนา 88 คน (ร้อยละ 36.4) 2) เกษตรกรทำสวน 97 คน (ร้อยละ 40.1) 3) เกษตรกรทำไร่ 35 คน (ร้อยละ 14.5) และ 4) เกษตรกรเลี้ยงสัตว์ 22 คน (ร้อยละ 9.0)

6. รูปแบบการทำเกษตร ได้แก่ 1) เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์อย่างเดียว 75 คน (ร้อยละ 31.0) 2) เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ควบคู่เกษตรเคมี 123 คน (ร้อยละ 50.8) และ 3) เกษตรกรที่ทำเกษตรเคมีอย่างเดียว 44 คน (ร้อยละ 18.2)

ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม พบว่า พฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีลักษณะมุงอนาคตควบคุมตน เป็นตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะเดิมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดังกล่าวมากที่สุด ($r=.433$, $p<.01$) การเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดังกล่าวมากที่สุด ($r=.678$, $p<.01$) และความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดังกล่าวมากที่สุด ($r=.760$, $p<.01$) และแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มรวม (N=242)

ตัวแปร	Mean	S.D.	1	2	3	4	5	6	7	8
1	44.657	7.96								
2	50.925	6.45	.433**							
3	66.268	9.16	.404**	.765**						
4	31.950	5.99	.551**	.360**	.384**					
5	37.946	5.85	.618**	.476**	.546**	.679**				
6	24.731	5.82	.678**	.296**	.331**	.646**	.750**			
7	51.462	7.45	.690**	.566**	.558**	.507**	.535**	.572**		
8	50.128	8.32	.760**	.524**	.516**	.520**	.634**	.711**	.765**	

หมายเหตุ: * $p < .05$, ** $p < .01$

ตัวแปร 1. พฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2. ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน 3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 4. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและเครือข่าย 5. การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 6. การเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 7. ทศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 8. ความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการทำนายพฤติกรรมในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนาย

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาทำการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณแบบรวมและแบบเป็นขั้น ในกลุ่มรวม พบว่า กลุ่มรวมของจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ (ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและเครือข่าย การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร) และจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร) รวม 7 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ร้อยละ 65.3 โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีค่าเบต้าเท่ากับ .39, .24 และ .15 ตามลำดับ ดังตาราง 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มย่อยนั้น พบว่า กลุ่มรวมของจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ 7 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรเคมีอย่างเดียว สามารถทำนายได้ร้อยละ 70.6 โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งมีค่าเบต้าเท่ากับ .36, .27, .16 และ -.16 ตามลำดับ รองลงมา คือ กลุ่มเกษตรกรประเภททำนา สามารถทำนายได้ที่ 67.7% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งมีค่าเบต้าเท่ากับ .41, .23, .15 และ -.14 ตามลำดับ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการทำนายพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวน คน	ชุดที่ 1 กลุ่มจิตลักษณะเดิม และ กลุ่มสถานการณ์ (1-5)			ชุดที่ 2 กลุ่มจิตลักษณะ ตามสถานการณ์ (6-7)			ชุดที่ 3 รวมตัวแปรทั้งหมด (1-7)			% ทำนาย แตกต่าง
		% ทำนาย	ตัว ทำนาย	ค่าเบต้า (Beta)	% ทำนาย	ตัว ทำนาย	ค่าเบต้า (Beta)	% ทำนาย	ตัว ทำนาย	ค่าเบต้า (Beta)	
รวม	242	53.0	5, 1	.49, .22	60.6	7, 6	.56, .26	65.3	7, 6, 5	.39, .24, .15	4.7
อายุน้อย	128	53.2	5, 1	.48, .21	60.9	7, 6	.56, .26	65.5	7, 6, 5	.39, .24, .14	4.6
อายุมาก	114	53.2	5, 1	.48, .21	60.9	7, 6	.56, .26	65.5	7, 6, 5	.39, .24, .14	4.6
รายได้น้อย	122	53.0	5, 1	.48, .22	62.0	7, 6	.54, .27	65.9	7, 6	.39, .26	3.9
รายได้มาก	120	53.0	5, 1	.48, .22	62.0	7, 6	.54, .27	65.9	7, 6	.39, .26	3.9
ที่ดินตนเอง	157	53.3	5, 1	.48, .22	62.5	7, 6	.54, .27	66.2	7, 6	.39, .25	3.7
ไม่ใช่ที่ดิน ของตนเอง	85	53.3	5, 1	.48, .22	62.5	7, 6	.54, .27	66.2	7, 6	.39, .25	3.7
พื้นที่น้อย	126	53.0	5, 1	.49, .22	60.9	7, 6	.56, .26	65.6	7, 6, 5	.39, .25, .15	4.7
พื้นที่มาก	116	53.0	5, 1	.49, .22	60.9	7, 6	.56, .26	65.6	7, 6, 5	.39, .25, .15	4.7
ทำนา	88	54.7	5, 1	.50, .22	63.2	7, 6	.57, .24	67.7	7, 6, 5, 2	.41, .23, .15, -.14	4.5
ทำสวน	97	54.7	5, 1	.50, .24	61.7	7, 6	.56, .25	66.7	7, 6, 5, 2	.38, .24, .17, -.14	5.0*
ทำไร่	35	53.2	5, 1	.48, .22	60.7	7, 6	.56, .26	65.3	7, 6, 5	.38, .24, .15	4.6
เลี้ยงสัตว์	22	53.3	5, 1	.48, .23	61.0	7, 6	.57, .27	65.4	7, 6, 5	.40, .25, .14	4.4
อินทรีย์ อย่างเดียว	75	56.1	5, 1	.45, .21	61.8	7, 6	.54, .25	66.4	7, 6, 5	.36, .24, .16	4.6
อินทรีย์ ควบคู่เคมี	123	53.0	5, 1	.49, .22	61.1	7, 6	.56, .27	65.8	7, 6, 5	.40, .26, .15	4.7
เคมีอย่าง เดียว	44	57.8	5, 1	.49, .16	65.6	7, 6	.51, .25	70.6	7, 6, 5, 2	.36, .27, .16, -.16	5*

หมายเหตุ: ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ .05 และ *มีเปอร์เซ็นต์แตกต่างตั้งแต่ 5.0% ขึ้นไป

ตัวทำนายที่ 1 คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ตัวทำนายที่ 2 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตัวทำนายที่ 3 คือ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและเครือข่าย

ตัวทำนายที่ 4 คือ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตัวทำนายที่ 5 คือ การเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตัวทำนายที่ 6 คือ ทักษะที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตัวทำนายที่ 7 คือ ความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไม่พบผลที่สนับสนุนสมมติฐานในกลุ่มรวม แต่พบในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรประเภททำสวน และกลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรเคมีอย่างเดียว (ตาราง 3) โดยตัวทำนายชุดที่ 1 (กลุ่มจิตลักษณะเดิม และกลุ่มสถานการณ์) พบว่าการเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นตัวทำนายที่สำคัญ สามารถทำนายพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ร้อยละ 54.7 และร้อยละ 57.8 ตามลำดับ ส่วนตัวทำนายชุดที่ 2 (กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์) พบว่า ความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นตัวทำนายที่สำคัญ สามารถทำนายพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ร้อยละ 61.7 และร้อยละ 65.6 ตามลำดับ และตัวทำนาย ชุดที่ 3 รวมตัวแปรทั้งหมด (กลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มสถานการณ์ และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์) พบว่า ความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวทำนายที่สำคัญ สามารถทำนายพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ร้อยละ 66.7 และร้อยละ 70.6 ตามลำดับ ดังนั้น ตัวทำนายชุดที่ 3 สามารถทำนายได้มากกว่าตัวทำนายชุดที่ 1 หรือชุดที่ 2 ตามลำดับร้อยละ 5.0 เท่ากันในกลุ่มเกษตรกรประเภททำสวน และกลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรเคมีอย่างเดียว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในชุดที่ 3 พบว่า ความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการทำนายพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มเกษตรกรประเภททำสวน และกลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรเคมีอย่างเดียว โดยมีค่าเบต้าเท่ากับ .38 และ .36 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Praneetvatakul (2017, p. 88) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมป้องกันการรับและแพร่โรคในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมป้องกันการรับและแพร่โรคในชีวิตประจำวัน เป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการทำนายพฤติกรรมป้องกันการรับและแพร่โรคในสถานที่สาธารณะในกลุ่มรวม โดยมีค่าเบต้าเท่ากับ .28 สอดคล้องกับ Chai-ardharn (2014, p. 204) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตั้งครกในมารดาวัยรุ่น พบว่า ความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครก เป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการทำนาย การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครกในกลุ่มรวม โดยมีค่าเบต้าเท่ากับ .37 และสอดคล้องกับ Mekkhachorn, Sriratanasarnana, & Kamdee (2023, p. 100) ที่ได้ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุทางจิตลักษณะ ครอบครัว และโรงเรียน ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขอนามัยเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมสุขอนามัยเพื่อป้องกันโรค COVID-19 เป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญในการทำนายพฤติกรรมสุขอนามัยในโรงเรียน

ในกลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยมีค่าเบต้าเท่ากับ .59 โดยผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกันนี้ เนื่องมาจากความพร้อมหรือความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นถือได้ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับพฤติกรรมมากที่สุด (Fishbein & Ajzen, 1975, pp. 372-374)

และผลการวิเคราะห์ข้อมูลในชุดที่ 3 ยังพบว่า ทศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญเป็นอันดับรองลงมาในกลุ่มเกษตรกรประเภททำสวน และกลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรเคมีอย่างเดียวย โดยมีค่าเบต้าเท่ากับ .24 และ .27 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kowthaworn (2006, p.74) ที่ได้ศึกษาการยอมรับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรที่มีอาชีพปลูกผัก พบว่า ทศนคติต่อเกษตรอินทรีย์ เมื่อรวมกับตัวทำนายอื่น 8 ตัวแปร เป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญอันดับที่สองในการทำนายการยอมรับเกษตรอินทรีย์ โดยมีค่าเบต้าเท่ากับ .22 สอดคล้องกับ Polsaen (2012, p.122) ที่ได้ศึกษาจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนาในโครงการโรงเรียนชาวนามูลนิธิธวัชบัว พบว่า ทศนคติที่ดีต่อการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญอันดับที่สองในการทำนายพฤติกรรมที่มีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีในกลุ่มรวม โดยมีค่าเบต้าเท่ากับ .27 และสอดคล้องกับ Mekkhachorn, Sriratanasarana, & Kamdee (2023, p.107) ที่ศึกษาพบว่า ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมสุขอนามัย เป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญอันดับที่สองในการทำนายพฤติกรรมสุขอนามัยในชุมชน ในกลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยมีค่าเบต้าเท่ากับ .37 โดยผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกันนี้ เนื่องมาจากทศนคติเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคล จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (TRA) (Ajzen & Fishbien, 1980, p. 8)

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มสถานการณ์ และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ รวม 7 ตัวแปร สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 65.3 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญที่สุดคือ ความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการเห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และพบผลการวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐาน ได้แก่ ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมและกลุ่มสถานการณ์ 5 ตัวแปร ร่วมกับตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น 7 ตัวแปร สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้มากกว่าตัวทำนายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มเดียว อย่างน้อยร้อยละ 5 ในกลุ่มเกษตรกรประเภททำสวน และกลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรเคมีอย่างเดียว ผลการวิจัยนี้ ได้ชี้แนะถึงแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกร และสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นพื้นฐานเพื่อต่อยอดการวิจัยที่เกี่ยวข้องในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ สามารถเสนอแนะแนวทางในการนำผลวิจัยไปใช้เพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น โดยต้องส่งเสริมให้เกษตรกรต้องมีความพร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามองค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่า ด้านความรู้สึก และด้านความมุ่งมั่นกระทำ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีทศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น เช่น ต้องส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและมีประโยชน์ต่อตัวเกษตรกร ครอบครัว ชุมชน รวมถึงสังคมในภาพรวม จนเกิดแรงจูงใจที่จะมีพฤติกรรมดังกล่าว

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้เกษตรกรได้เห็นแบบอย่างการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น เช่น ต้องส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีโอกาสศึกษาดูงานหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือได้เห็นคนที่รู้จักแสดงความคิดหรือกระทำพฤติกรรมดังกล่าว จะทำให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจที่จะกระทำการบางอย่าง หรือเกิดเป็นพฤติกรรมเลียนแบบ (Bandura, 1986, pp. 51-69)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากในงานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ ซึ่งยังไม่ได้ดำเนินการพิสูจน์เพื่อยืนยันถึงความเป็นสาเหตุและผลที่แท้จริงเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้น เพื่อเป็นการยืนยันผลการวิจัยในครั้งนี้ ควรดำเนินการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Study) เพื่อตรวจสอบความเป็นสาเหตุและผลที่แท้จริง โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานของผลการวิจัยเรื่องนี้

2. เนื่องจากในงานวิจัยนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างคือเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทราในการประเมินตนเองเพียงแหล่งเดียว ข้อมูลที่ได้จึงอาจมีความสัมพันธ์กันมากกว่าความเป็นจริง ดังนั้น ในโอกาสต่อไปจึงควรมีการวัดผลตัวแปรแบบสังเกต และ/หรือการรายงานจากผู้อื่นร่วมด้วย เช่น ลูกค้า นักท่องเที่ยว เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำเกษตรแบบอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ผู้เขียนบทความขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และขอขอบพระคุณสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดฉะเชิงเทรา เครือข่ายเกษตรกร และเกษตรกรทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

References

- Agricultural Research Development Agency (Public Organization). (2020). *What is organic farming, and why should we choose organic farming?* Retrieved from <https://url.in.th/ZrPPO>
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bhanthumnavin, D. (1995). *Theory of work and moral behavior*. Bangkok, National Institute of Development Administration.
- Bhanthumnavin, D. (2007). Interactionism model and guidelines to build a hypothesis of psychological behavior research in Thailand. *Journal of Social Development*, 9(1), 85–117. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsd/article/view/31222/26855>
- Bhanthumnavin, D. (2008). Principles and techniques for the development of summated ratings measure. *Journal of Social Development*, 10(1), 41–67.

- Bhanthumnavin, D. (2015). *Antecedents of readiness and potential to become researchers in different types of individuals: Graduate students* (Research report). Bangkok, National Institute of Development Administration, School of Social and Environmental Development.
- Chachoengsao Provincial Office. (2024). *Chachoengsao provincial development plan (2023–2027)*. Retrieved from https://www2.chachoengsao.go.th/files/com_news_council11/2023-08_00fc814bc157f80.pdf
- Chai-ardharn, Y. (2014). *Psycho-social factors contributing to teenage pregnancy behavior in Lop Buri Province* (Doctoral dissertation). National Institute of Development Administration.
- Chotratanakamol, K., Bhanthumnavin, D., Meekun, K., Pimthong, S., & Kleebua, C. (2023). The nomological model of study–life balance in Thai university students. *The Journal of Behavioral Science*, 18(2), 116–135. Retrieved from <https://so06.tcithaijo.org/index.php/IJBS/article/view/262987/177255>
- Cohen, J. (1992). Statistical power analysis. *Current Directions in Psychological Science*, 1(3), 98–101. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/20182143>
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Gammatantrawet, N., Susawaengsup, C., Tongkoom, K., Chatsungnoen, T., Leelapattana, W., Sitthikun, S., Dangtungee, R., & Bhuyar, P. (2023). Organic farming management: An approach towards sustainable agriculture development towards green environment. *Maejo International Journal of Energy and Environmental Communication*, 5(3), 6–15. <https://doi.org/10.54279/mijeec.v5i3.251199>
- Kowthaworn, P. (2006). *Organic agricultural adoption of vegetable growing farmers* (Master's thesis). National Institute of Development Administration.
- Kridkajornkornkul, N. (2019). Planting organic agriculture according to the philosophy of sufficiency economy for sustainable development: A case study of folk gurus in Nakhonsawan Province. *Burapha Journal of Political Economy*, 7(1), 116–135. Retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pegbuu/article/view/208488/144550>
- Leksuma, P., Chuamuangphan, N., Rungmanee, T., Sroiraya, S., Pongma, P., & Thetruang, P. (2020). The development of organic agrotourism route connection in Ban Hua Ao community, Sam Phan District, Nakhon Pathom Province, to promote tourism potential. *Interdisciplinary Research Review*, 15(1), 22–30. Retrieved from <https://ph02.tcithaijo.org/index.php/jtir/article/view/239925/163579>
- Magnusson, D., & Endler, N. S. (1977). *Personality at the crossroads: Current issues in interactionism psychology*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Mekkhachorn, W., Sriratanasara, B., & Kamdee, L. (2023). *Psychosocial factors, family and school as correlates of hygiene behavior to prevent coronavirus infectious disease (COVID-19) of secondary school students* (Research report). Chachoengsao, Rajabhat Rajanakarindra University, Faculty of Humanities and Social Sciences.

- Phalaho, S., Yupas, Y., & Phosing, P. (2022). Factors affecting the success of green farmer group Kalasin Province. *Journal of Social Science for Local Rajabhat Mahasarakham University*, 6(1), 145–154. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/soc-rmu/article/view/252297/171577>
- Polsaen, P. (2012). Psychological and situational factors as correlates of healthy organic rice farming behavior of farmers in farmer field school, Khao Kwan Foundation (Master's thesis). *National Institute of Development Administration*. Retrieved from <http://library1.nida.ac.th/termpaper6/sd/2555/19805.pdf>
- Praneetvatakul, B. (2017). *Psychosocial factors as correlates of communicable disease preventive behavior in daily life of undergraduate students* (Master's thesis). National Institute of Development Administration.
- Sangwan, N., Keawnet, P., & Saokham, M. (2023). A model for agritourism of Chiang Saen Learning Center, Chiang Rai Province. *Parichart Journal Thaksin University*, 36(1), 32–46. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/article/view/254968/177279>
- Somsirivarangkool, K. (2022). Multigenerational entrepreneur farmers and pluriactivity in farm-stay agritourism. *Journal of Social Sciences, Chiang Mai University*, 34(1), 76–101. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jss/article/view/257698/175780>
- Thailand Convention & Exhibition Bureau. (2020). *Agritourism tourism natural experiences for MICE travelers*. Retrieved from https://elibrary.tceb.or.th/th/Brochure/Trends/Infographic_trends/6051